

ตำบลถ้ำทอง

อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ถ้ำทอง ตำบลแห่งความอยู่เย็นเป็นสุข

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๖ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๔ การขับเคลื่อนสู่ตำบลวิถีพอเพียง
- ๒๖ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๐ แผนที่ความรู้
- ๓๒ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๖ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลถ้ำทอง

"ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
พึ่งตนเอง งาม ประหยัด อดออม
ครอบครัวอบอุ่น เอื้ออาทรแบ่งปัน
ความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ
มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและจิตใจ มีอาชีพที่มั่นคง"

โมเดลทีมทอง : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

พัฒนาคน คณะทำงาน
(คณะทำงานโครงการฯ)

พัฒนาทักษะชุมชน
(ประกอบสมุนไพร เพาะเห็ด พลังงาน)

จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้
(ปลูกป่า บวชป่า นกสืบสายน้ำ เทศนา)

การจัดการความรู้โดยชุมชน
(ถอดความรู้ สื่อ นิทรรศการ ศูนย์เรียนรู้)

การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้
(เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้)

ความรู้/
วิชาการ

การสนับสนุน

บุคลากร
ที่ปรึกษาภาค
จนท.ประจำภาค/
ตำบล

เครื่องมือ
บันทึกครัวเรือน/
เวทีเรียนรู้

สภาพ แวดล้อม

ถ้ำมด เป็นตำบลที่มีพื้นที่ทางการเกษตรที่กว้างขวาง มีความอุดมสมบูรณ์ ชาวถ้ำมดยังคงยึดอาชีพทำนา ทำไร่ ปลูกถั่วเหลือง พืชสวน เลี้ยงสัตว์ จักสาน และรับจ้างทั่วไป เหมือนในอดีต มีการสืบทอดวัฒนธรรมจารีต (ฮีตฮอย) ประเพณีท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด เช่น พิธีกรรมสู่ขวัญเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ป่วยซึ่งหายจากอาการป่วย หรือต้อนรับแขกที่สำคัญมาเยือน รวมถึงการทำบุญสืบทอดชะตาหลวง งานประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า การทานสลากภัต ทานธรรม ฟังธรรมมหาชาติ ทานข้าวเปลือกข้าวสาร ถวายเรือนทานห่อผ้า แต่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีสงกรานต์ขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ทราย รดน้ำคำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ การแห่บั้งไฟ ฯลฯ ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่หนุนเสริมให้ชาวถ้ำมดอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบ

นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดของคนรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่อย่างต่อเนื่องโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากปราชญ์ท้องถิ่นสู่ลูกหลาน ทำให้สายสัมพันธ์ของชุมชนยังคงเชื่อมโยงผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น พึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติจากโครงสร้างทางสังคมที่เป็นพื้นฐานอันมั่นคงเป็นพลังของคนตำบลถ้ำมด

ตำบลถ้ำมด มีพื้นที่ทางการเกษตรกว้างถึง ๑๒,๕๗๑ ไร่ และพื้นที่รับน้ำชลประทาน ๕,๕๑๔ ไร่ ปลูกกินปลูกใช้ในครัวเรือนเป็นหลัก ที่เหลือจำหน่ายภายในหมู่บ้าน ตำบลถ้ำมดประกอบด้วย ๘ หมู่บ้าน มีประชากรชาย-หญิง ประมาณ ๓,๓๐๐ คน หรือ ๘๗๘ ครัวเรือน 💧

ความเป็นมา

ตำบลถ้ำทอง เป็นส่วนหนึ่งของเมืองน่านอันมีประวัติยาวนานกว่า ๗๐๐ ปี มีเจ้าผู้ครองน่านสืบมาหลายชั่วคน มีการทำศึกสงครามกับนครใกล้เคียง เช่นในปี พ.ศ.๒๑๒๓ เป็นช่วงที่เจ้าผู้ครองนครมีความอ่อนแอ ชาวเมืองน่านถูกกวาดต้อนเป็นเชลยสงครามของพม่า ชาวบ้านบางกลุ่มบางหมู่ก็หนีหายพลัดพรากกระจัดกระจายกันไป ทำให้กลายเป็นเมืองร้างไประยะหนึ่ง ครั้นนั้น เจ้าหลวงอัตถวรปัญโญได้รวบรวมชาวเมืองได้ประมาณ ๕,๐๐๐ คน กลับมาตั้งถิ่นฐานฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาอีก และเรียกว่าชุมชน "พื้นทอง" หรือ "บ้านสวนทอง" ชาวบ้านพากันปรับพื้นที่เป็นที่โล่งผืนใหญ่เพื่อทำไร่นาเรียกพื้นที่นั้นว่า "โหล่งโต่งหลวง" มีความอุดมสมบูรณ์ได้ผลผลิตที่คึกคักกลายเป็นอู่ข้าว-อู่น้ำของเมืองน่าน มีฝ่ายสำคัญ เรียกตามชื่อของแม่น้ำสายหลักว่าฝ่ายสมุน

ชื่อ "ถ้ำทอง" มาจากการถ้ำไม้เข้ากับใบทอง ทำเป็นหลังคาที่พักรับรอง "เจ้าหลวงสุริยพงษ์มณลิศเดช" เจ้าเมืองน่าน เมื่อครั้งที่มาเยือนชาวสวนทองในปี พ.ศ.๒๔๕๓ และพักแรมที่หล่มปูนหรือบ้านใหม่สุขสันต์ หมู่ที่ ๘ ในปัจจุบัน แต่นั้นมาเจ้าเมืองน่านจึงให้เรียกชุมชนนี้ว่า "บ้านถ้ำทอง" และกร่อนเสียงเป็นถ้ำทอง มาจนถึงปัจจุบัน

■ พัฒนาการตำบล

ย้อนหลังไป ๕๐ ปี (พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๕๐) ตำบลเดิมตอง เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ จากเหตุปัจจัยภายในและภายนอกที่ทำให้เกิดการพัฒนา ตลอดจนหน่วยงานภาคีทั้งภายในและภายนอกที่เข้ามาร่วมพัฒนา จนทำให้ตำบลเดิมตองเข้มแข็ง ทั้งนี้การพัฒนาของตำบลเดิมตองสามารถแบ่งเป็นยุคของการพัฒนาได้เป็น ๔ ยุค ดังนี้

ยุคที่ ๑

ยุคแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นยุคเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศมีแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ ๑ ขึ้น ทำให้รัฐบาลในยุคนั้นจำเป็นต้องเร่งพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทั้งถนน ไฟฟ้าและการศึกษา ทั้งยังเกิดการรวมกลุ่มชุมชนขึ้น

ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ชาวบ้านเริ่มรวมกันจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ชุมชน เช่น การร่วมกันไปไถที่ดินบริเวณวัดเดิมตอง เพื่อปลูกถั่วแดง และขายผลผลิตที่ได้มารวมกับเงินสมทบกองกลางครัวเรือนละ ๖๐๐ บาท เพื่อใช้เป็นค่าติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้า หรือการช่วยกันจับปลาขาย เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับพัฒนาชุมชน ขณะเดียวกันกรมชลประทานได้เข้ามาปรับปรุงฝายสมุนให้เป็นฝายคอนกรีตถาวร เพื่อทำให้ระบบน้ำดีขึ้นจนสามารถทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง จากจุดนี้เองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในการพัฒนาด้านการเกษตร

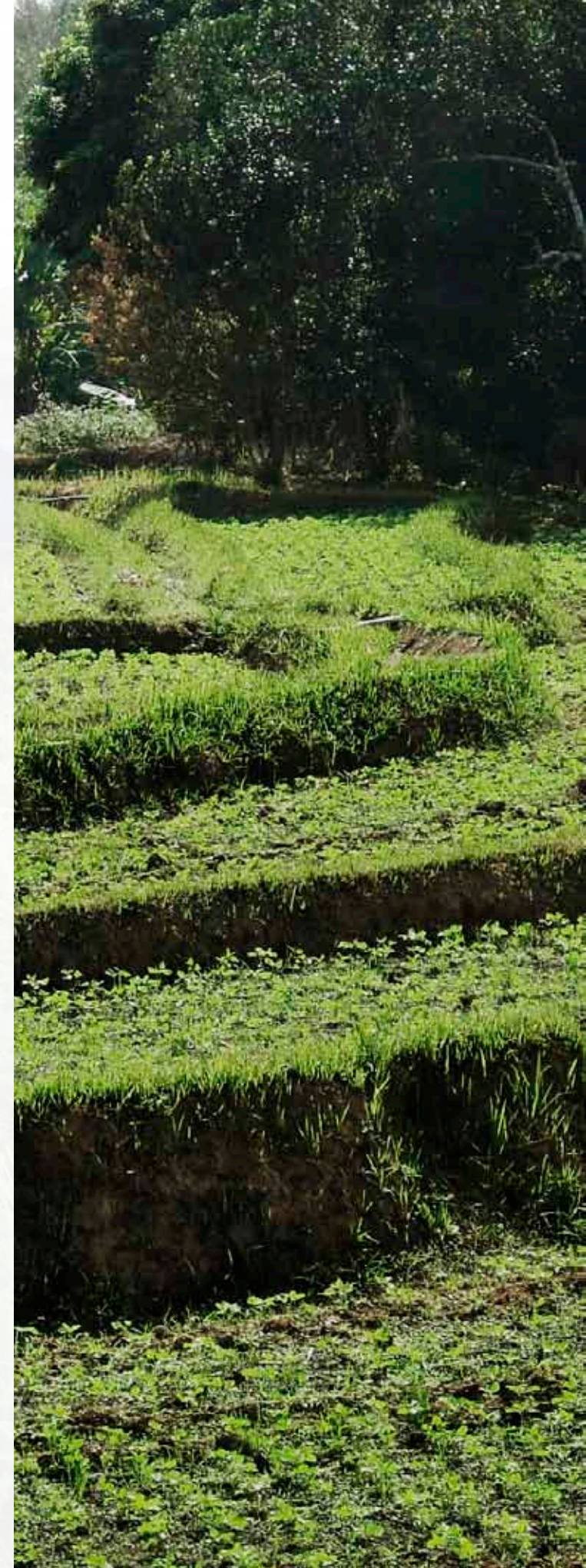
นอกจากนี้สำนักงานพัฒนาชุมชนยังได้เข้ามาส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์เป็นแห่งแรกของจังหวัดน่าน โดยพาไปศึกษาดูงานที่จังหวัดลำปาง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด ชุมชนส่วนใหญ่จับจ่ายใช้สอยในตำบลและในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๕ เริ่มมีไฟฟ้าใช้ครั้งแรก จากนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จึงตามมา

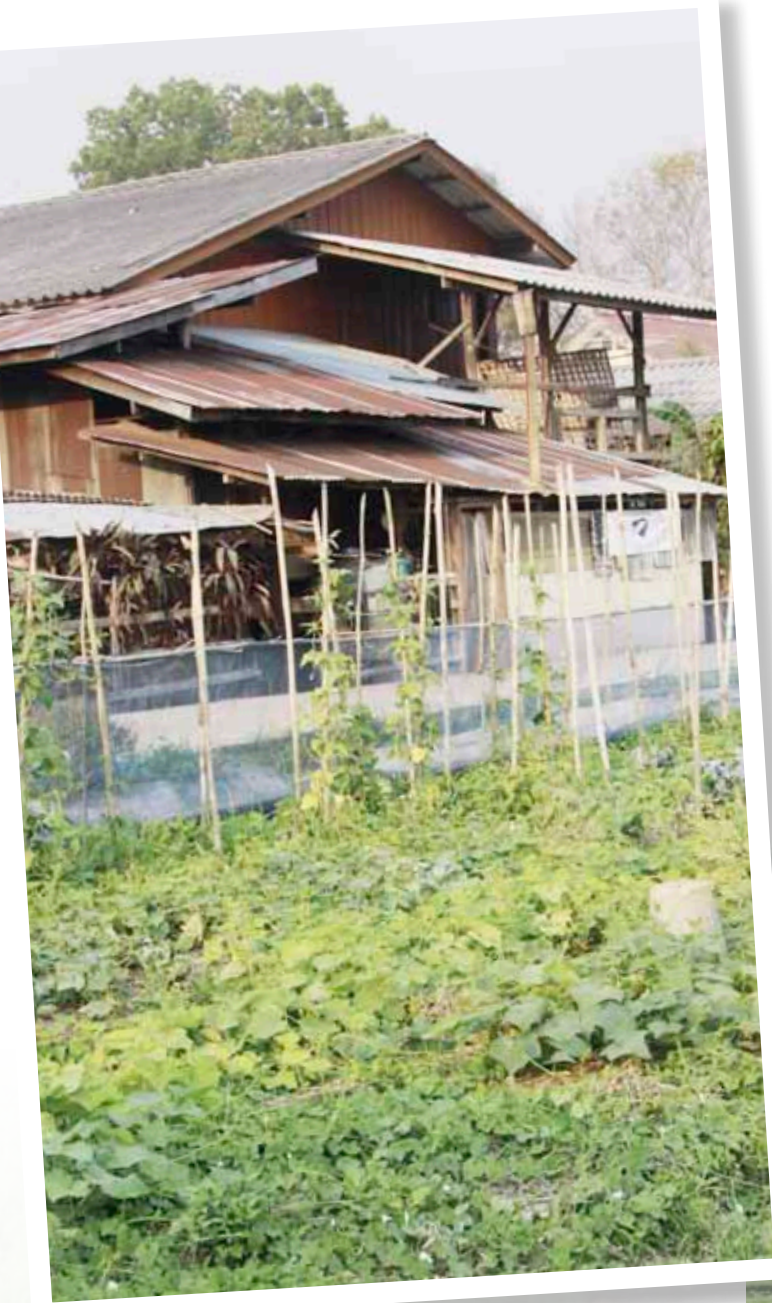
ยุคที่ ๒

ยุคของการพัฒนาสู่การปลูกพืชเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเพื่อการผลิต

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นมียุทธศาสตร์เปลี่ยนนามรบเป็นสนามการค้า เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมาก เกิดการกว้านซื้อที่ดินของกลุ่มนายทุน เพื่อเก็งกำไรและลงทุนทางด้านการเกษตร แต่ที่ตำบลเดิมตองกลับมีการขายที่ดินน้อยมากเพราะการเกษตรเป็นอาชีพหลักของชุมชนที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ถึงแม้จะต้องฝ่าฟันวิกฤติปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรง ในช่วงนั้นภาครัฐช่วยแก้ไขปัญหาคด้วยการแนะนำให้ชาวบ้านหันมาปลูกถั่วเหลืองพันธุ์เสียงใหม่ ๖๐ ขึ้นเป็นครั้งแรก จึงทำให้ชาวบ้านหันมาปลูกถั่วเหลืองเป็นอาชีพหลัก และทำนาเพียงเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น ในช่วงนี้เองเริ่มมีการนำเครื่องจักรกลทางการเกษตรมาใช้มากขึ้น มีการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ในขณะเดียวกันสำนักงานพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและขยายผลไปทั้งตำบล อย่างไรก็ตามทั้งที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐแต่ชาวบ้านกลับเริ่มเป็นหนี้ และในปีเดียวกันนี้เองที่ดินตองถูกแบ่งพื้นที่เป็นตำบลสะเนียนที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวม้งและชาวมั้ยย่น ส่วนตำบลเดิมตองประชากรส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม

ยุคที่ ๓

ยุคการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

เป็นยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน (พ.ศ.๒๕๔๐) ได้มีการยกระดับสภาตำบลเป็นนิติบุคคลเพื่อกระจายอำนาจในท้องถิ่น และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมทอง ในช่วงนี้มีผู้นำเกิดขึ้นมากทั้งจากท้องที่และท้องถิ่น ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพของผู้นำ นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองท้องถิ่น

ยุคที่ ๔

ยุคชุมชนพัฒนาตามยุคโลกาภิวัตน์

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๑ เริ่มมีองค์กรภายนอกเข้ามาร่วมถึงกองทุนเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนทั้งด้านการเงิน และสวัสดิการชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน SML กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF) และกองทุนมิยาซาวะ ฯลฯ แต่ชาวบ้านกลับมีหนี้เพิ่มขึ้นจากเรื่องการศึกษาของบุตร นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาสังคมต่างๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่น ปัญหายาเสพติด บริโภคนิยม และการใช้สารเคมีในการเกษตร เป็นต้น ทำให้หน่วยงานพัฒนาต่างๆ ได้เข้ามาร่วมพัฒนาและสนับสนุนงบประมาณทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ตำบลเดิมทองหลุดพ้นจากปัญหาเหล่านั้น

การพัฒนาของตำบลถ้ำทอง ทั้งยังเป็นหน่วยงานกลางในการบูรณาการและประสานข้อมูลในชุมชนเพื่อช่วยลดความซ้ำซ้อนของงานทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น สามารถแก้ไขและเข้าถึงปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงโดยมีหน่วยงานต่างๆ เป็นพี่เลี้ยง นอกจากนี้ ยังมีภูมิปัญญา วัฒนธรรม เครือข่ายความสัมพันธ์ในชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นเป็นต้นทุนในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ "โครงการรักษ้ำป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง" ซึ่งถือเป็นภาคีสำคัญที่เข้ามาหนุนเสริมวิถีการพึ่งตนเองภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาร่วมกัน 💧

■ กุณตำบล

จากการเข้ามาขององค์กรภายนอกมากมาย ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และ NGO ทำให้มีโครงการต่างๆ ตามเข้ามา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหลายชุดทั้งที่เป็นคนหรือกลุ่มคนเดียวกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการรวมคณะกรรมการทุกชุดเข้ามาเป็นชุดเดียวกันในชื่อ "สภาประชาชนตำบลถ้ำทอง" เพื่อจัดระบบการบริหารจัดการภายในตำบล และกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

การรวมตัวกันเป็น "สภาประชาชนตำบลกัมตอง" ทำให้ชาวกัมตองเกิดการเรียนรู้ที่จะจัดการกับตนเองในทุกๆ ด้านร่วมกัน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่นเดียวกับการเข้าร่วมโครงการฯ ในระยะที่ ๓ กับบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในการเข้าร่วมดำเนินงานโครงการรักป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล รักพอเพียง ผ่านการพิจารณาของสภาประชาชน เนื่องจากเห็นว่าโครงการจะช่วยหนุนเสริมการเรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพของท้องถิ่นได้โดยใช้โครงการฯ เป็นส่วนเข้ามาเติมเต็ม ค่อยๆ สิ่งที่ทำอยู่ และที่สำคัญคือเน้นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคน เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักในการดำเนินงาน ๕ ประการคือ

๑. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ
๒. ชุมชนเป็นหลักในการดำเนินงาน
๓. เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกๆ ภาคส่วน
๔. เน้นการสร้างการเรียนรู้โดยไม่ใช้เงินนำหน้า
๕. สรุปเป็นองค์ความรู้/ขยายผล

■ กลไกการขับเคลื่อน

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญของตำบลเดิมตองคือ บุคลากรในชุมชน ที่มีความเข้มแข็ง ร่วมกันบริหารแผนงานของโครงการฯ จำนวน ๑๒ คน โดยคัดเลือกจากลูกหลานของคนในตำบลมาเป็นเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ซึ่งจะมีความรู้ ความเข้าใจรากฐานพื้นเพ ตลอดจนภูมิหลังของท้องถิ่น การเข้าถึงบุคคลในท้องถิ่นเพื่อประสานงานการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ที่มากกว่านั้นก็คือ ยังเป็นการพัฒนาคนรุ่นใหม่ไว้ให้กับพื้นที่และอำนวยความสะดวกในการทำงานและหนุนเสริมกิจกรรมชุมชน โดยคณะกรรมการโครงการฯ ทำงานดังกล่าวมีโครงสร้าง ดังนี้

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลเดิมตอง

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายบรรจง มหาวงศนันท์

คณะกรรมการฝ่ายบริหาร
แผนงาน/กิจกรรม

นางสาวพยอม วุฒิสวัสดิ์
นายภาณุพันธ์ ศรีนวล

คณะกรรมการฝ่าย
การเงินและบัญชี

นายประสาศร์ ฟูมเพื่อย
นายสัมพันธ์ ณ น่าน

คณะกรรมการฝ่าย
เปิดบัญชีธนาคาร

นายปั่น นันสว่าง
นายภาณุภูมิ พรหมสาร
นางวันเพ็ญ วิสุทธิจินดา

คณะกรรมการฝ่าย
จัดซื้อจัดจ้าง

นายประจักษ์ มหาวงศนันท์
นางศุภรัตน์ เสาร์แคน

คณะกรรมการฝ่าย
ติดตามและประเมินผล

นางสาวจิ จันทะเนตร
นายสมนึก ยศสอน

ทั้ง ๑๒ คน ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนแผนงานและหนุนเสริมการดำเนินงานในพื้นที่ร่วมกับครัวเรือนพอเพียงอาสา คนต้นแบบ และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสภาประชาชนทั้งหมด คณะกรรมการโครงการฯ จะลงพื้นที่เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเยี่ยมให้กำลังใจกับกลุ่มเป้าหมาย ให้คำปรึกษาหารือ และเติมเต็มซึ่งกันและกัน มีการนำเสนอรายงานความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของการบริหารจัดการแผนงานโครงการฯ ต่อที่ประชุมสภาประชาชนในทุกๆ เดือน

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

การเข้าไปทำงานร่วมกับชาวตำบลเดิมทอง ปตท. ได้วางโครงสร้างให้มีทีมงานภาคสนามเข้าไปในพื้นที่ ในรูปแบบของการทำงานร่วมกันกับชาวบ้าน สำหรับตำบลเดิมทองมีทีมงานภาคสนามของ ปตท. ดังนี้

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เป็นลูกหลานคนในท้องถิ่น ทำให้เข้าใจพื้นเพภูมิหลัง ตลอดจนศักยภาพของชุมชน ทั้งยังมีความผูกพันกับท้องถิ่น และคนในท้องถิ่นผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน จากคุณสมบัติส่วนนี้ส่งผลให้การบริหารจัดการโครงการฯ ในระดับตำบลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม

เจ้าหน้าที่ประจำภาคและที่ปรึกษาภาค มีบทบาทในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับบุคลากรโครงการฯ และกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการฯ เช่น คนต้นแบบครัวเรือนพอเพียงอาสา รวมถึงการมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียงร่วมกับชุมชน และอีกบทบาทสำคัญคือ ผลักดันให้ชุมชนตื่นตัวที่จะร่วมกันบรรลุเป้าหมายสุดท้าย และต้องรวบรวมข้อมูลชุมชนออกมาในรูปของเอกสารเพื่อเป็นองค์ความรู้ของชุมชน สามารถนำมาเป็นข้อมูลการเรียนรู้ให้กับชุมชนและชาวตำบลอื่นๆ ได้

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ประจำภาคยังมีหน้าที่ประสานการทำงานระหว่างพื้นที่กับโครงการฯ หรือระหว่างพื้นที่กับภาคีทั้งภายในและภายนอกต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้วิถีพอเพียงทั้งระหว่างตำบลที่เข้าร่วมโครงการฯ อีกด้วย 💧

■ การขับเคลื่อนสู่ตำบลวิถีพอเพียง

เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายของความพอเพียงสำหรับคนถืมตองไ้ว่า "อยู่เย็น เป็นสุข พึ่งตนเอง" แล้วจึงเริ่มดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. การจัดประชุมคณะกรรมการสภาประชาชน เพื่อวางแผนดำเนินงานและจัดเตรียมความพร้อมให้กับทุกส่วน ทุกระดับในตำบลที่เกี่ยวข้อง

๒. คณะกรรมการโครงการฯ ทำงานขับเคลื่อนโครงการฯ โดยทำความเข้าใจกับชาวบ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อชักจูง และทำความเข้าใจในแนวทางวิถีพอเพียงให้เป็นไปในทิศทางอันเดียวกัน รวมถึงรายละเอียดของการทำงาน ปัจจัย เงื่อนไข และลักษณะงานที่ชุมชนต้องเตรียมรองรับสำหรับการปฏิบัติการ รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกส่วนของชุมชน

๓. คณะกรรมการสภาประชาชนและคณะกรรมการโครงการฯ ทำงานขับเคลื่อนโครงการฯ ทำความเข้าใจและปรับแนวคิดเรื่องความพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีอยู่เดิมเป็นหลัก

๔. กำหนดหลักเกณฑ์และรับสมัครครัวเรือนพอเพียงอาสาเพื่อความพร้อมในการเข้าสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติการสร้างรูปธรรมความสำเร็จวิถีพอเพียง ทั้งการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดเก็บ ECEN การบันทึกบัญชีครัวเรือน รายรับ-รายจ่าย ต้นทุนการผลิต การใช้พลังงานในครัวเรือน เป็นต้น 💧

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ ครัวเรือนพอเพียงอาสา

ครัวเรือนพอเพียงอาสาจาก "ครอบครัวพอเพียง" ก่อนโครงการฯ จะเข้ามาขับเคลื่อนในตำบลสืบเนื่องมาจากโครงการบ้านจุ่ม เมืองเย็น ที่มีผลต่อการมีสุขภาวะทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยใช้แนวทางของความพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินงาน เพื่อให้เห็นรูปธรรมความสำเร็จ จึงกำหนดเกณฑ์ของความเป็นครอบครัวพอเพียง คือ

๑. มีความขยัน ประหยัด อคออม
๒. มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมปลูกอยู่ปลูกกิน
๓. มีการลด ละ เลิก อบายมุข
๔. มีความเอื้ออาทร รู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน
๕. มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม

ปัจจุบัน ตำบลติมตองมีครัวเรือนพอเพียงอาสาทั้งหมดจำนวน ๑๔๖ ครัวเรือนและคนต้นแบบจำนวน ๑๘ คน โดยคณะกรรมการโครงการฯ เข้าไปมีบทบาทในการหนุนเสริมการเรียนรู้ผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหา สร้างการคิดการจัดการอย่างเป็นระบบ เสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น เวทีพบปะแลกเปลี่ยนครอบครัวพอเพียง เวทีคืนข้อมูล หรือกิจกรรมที่เป็นระดับครัวเรือนจนถึงระดับชุมชน เช่น การบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ เครื่องมือบัญชีครัวเรือนทำให้เห็นข้อมูลที่แท้จริง ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การลดอบายมุข การลดการใช้พลังงานในครัวเรือน ปลูกหนี้ให้กับตัวเอง บางครอบครัวทำให้สามี ภรรยา เลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มเหล้าได้

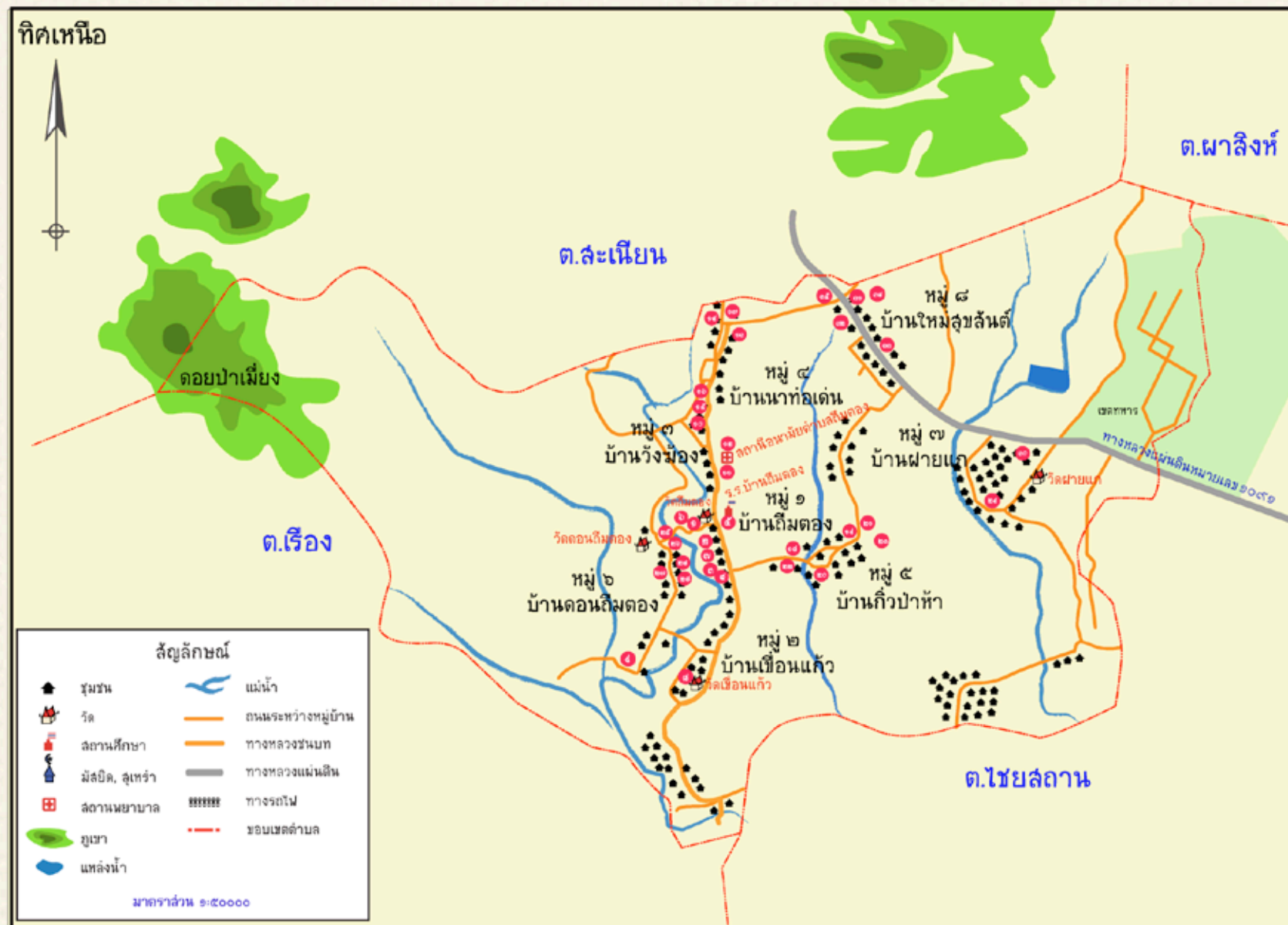

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นการจัดการ
สวัสดิการภายในชุมชนเดิมทอง ซึ่งเริ่มการ
ออมทรัพย์มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๘ โดยมีเงิน
ออมทรัพย์รวมกันทั้ง ๘ หมู่บ้านไม่น้อยกว่า
๓๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นการออมทรัพย์เพื่อช่วย
เหลือกันเองในยามขาดทุน เช่น เป็นทุนการ
ศึกษาของลูกหลาน การให้ยืมฉุกเฉินโดย
ไม่มีดอกเบี้ยหรือเป็นทุนไปประกอบอาชีพ
ทั้งนี้แต่ละหมู่บ้านจะมีการบริหารจัดการ
กันเอง อีกส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการออมที่เรียกว่า
สวัสดิการตำบลเดิมทอง มีการบริหารจัดการ
โดยคณะกรรมการโครงการฯ เพียงชุดเดียว
มุ่งเน้นการออมวันละบาท ปัจจุบันมีเงิน
ทุนหมุนเวียนกว่า ๑ ล้านบาท ซึ่งแนวคิด
สำคัญของการพัฒนาจากการออมไปสู่การจัด
สวัสดิการตำบลเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและ
กันตั้งแต่เกิดจนตาย 💧

แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลกิมตอง

หมู่ที่ ๑

- ๑ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์ ตำบลกิมตอง
- ๒ จุดดูงานเรื่อง กรอบรูปวิทยาศาสตร์ และกรอบพระ
- ๓ จุดดูงานเรื่อง ปรากฏการณ์บ้าน นิธิกรรมนีนเมือง สุ่มไพร (น้ำยาบ้านปาก) และดนตรีนีนเมือง
- ๔ จุดดูงานเรื่อง หัตถกรรมจากไม้ไผ่ ดอกสาลจากไม้ไผ่ หมวก กล้องใส่กีตาร์ กระเป๋า และอื่นๆ
- ๕ บ้านวัฒนธรรมโรงเรียนบ้านกิมตอง
- ๖ โรงเรียนข้าวชุมชน
- ๗ วิทยุชุมชน "วิทยุขยายความดีเยาวชนตำบลกิมตอง FM 102"

หมู่ที่ ๒

- ๘ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (เครือข่ายข้าว และถั่วเหลือง)
- ๘ จุดเรียนรู้เรื่องสวนผสมผสาน และเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร

หมู่ที่ ๓

- ๑๐ จุดเรียนรู้การจัดการขยะ "ธนาคารขยะ"
- ๑๑ ศูนย์การเรียนรู้บ้านวังม้องหมู่ ๓ เรื่อง ออมทรัพย์ชุมชน และสวัสดิการชุมชน
- ๑๒ สถานีอนามัยตำบลกิมตอง เรื่อง การจัดการสุขภาพตำบลกิมตอง

หมู่ที่ ๔

- ๑๓ จุดดูงานเรื่องการเลี้ยงกบในนาข้าว
- ๑๔ จุดดูงานเรื่องเกษตรอินทรีย์ ผักปลอดสารพิษ และพืชผสมผสาน
- ๑๕ จุดดูงานเรื่องผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว
- ๑๖ จุดดูงานเรื่องสมุนไพรไทย นิธิกรรมล้านนา ศิลปะประดิษฐ์ งานตกแต่ง และไม้ประดับ
- ๑๗ ศูนย์การเรียนรู้บ้านนาทอเด่นหมู่ ๔

หมู่ที่ ๕

- ๑๘ กลุ่มข้าวกล้อง บ้านกัวป่าห่า หมู่ ๕
- ๑๘ จุดเรียนรู้เรื่องจักสานไม้ไผ่ (กว้าง / ข้าง)
- ๒๐ จุดเรียนรู้เรื่องกลองนมทองคำ และดนตรีนีนเมือง
- ๒๑ จุดเรียนรู้เรื่องกลุ่มทำไม้กวาด
- ๒๒ จุดเรียนรู้เรื่องการลดใช้สารเคมีในไร่นา
- ๒๓ จุดเรียนรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้านเป็นยา

หมู่ที่ ๖

- ๒๔ จุดเรียนรู้เรื่องการเพาะเห็ด
- ๒๕ จุดเรียนรู้เรื่องครอบครัวพอเพียง "ปลูกอยู่ปลูกกิน" และ"การทำบัญชีครัวเรือน" นางจินตนา เมืองอินทร์
- ๒๖ จุดเรียนรู้เรื่องครอบครัวพอเพียง "ปลูกอยู่ปลูกกิน" และ"การทำบัญชีครัวเรือน" นางอัมพร มุลรัมย์
- ๒๗ จุดเรียนรู้เรื่องสวนผสมผสาน การปลูกไม้ (หน่อ) และเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ๒๘ จุดเรียนรู้เรื่องผักปลอดสารพิษ

หมู่ที่ ๗

- ๒๘ จุดเรียนรู้เรื่องการเพาะปลูก และผลิตยางพารา
- ๓๐ จุดเรียนรู้เรื่องครอบครัวพอเพียง "การเพาะเห็ด อาหารเสริมสัตว์ สวนผสมผสาน และผักสวนครัว"

หมู่ที่ ๘

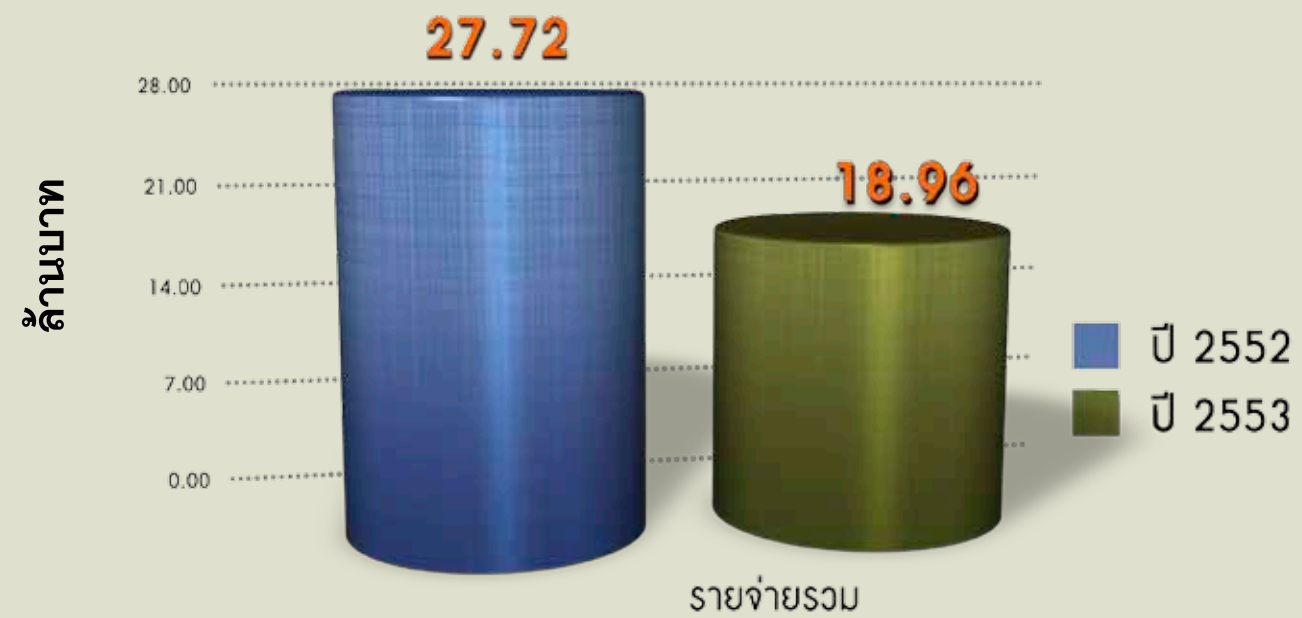
- ๓๑ จุดเรียนรู้เรื่องภาษาล้านนา (ถั่วเหลือง)
- ๓๒ จุดเรียนรู้เรื่องการเพาะพันธุ์กบ และขยายพันธุ์กบ
- ๓๓ จุดเรียนรู้เรื่องการเพาะเห็ด และเลี้ยงเบ็ด
- ๓๔ จุดเรียนรู้เรื่องครอบครัวพอเพียง การเพิ่มมูลค่ากระดาษ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ การเลี้ยงกบในนา
- ๓๕ ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบลกิมตอง

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๘.๘๖ ล้านบาท คิดเป็น ๓๒% ของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๒ ดังแสดงในแผนภูมิ

แผนภูมิ เปรียบเทียบข้อมูล รายจ่ายรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม
ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ค่าบลีมีตอง ลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๑๐,๑๒๓ กิโลกรัม จากกิจกรรมรณรงค์ประหยัด
พลังงาน พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นายปั่น นันสว่าง : ปราชญ์เรื่องพิธีกรรมล้านนา
๒. นางศรีคา สิห์นาท : การทำบัญชีครัวเรือน
๓. นายถวิล ไชยงค์ : การทำปุ๋ยหมัก
๔. นางสมบูรณ์ อักษร : การปลูกผักปลอดสารพิษ
๕. นายแปง ลีอุคม : บัญชีครัวเรือน
๖. นางพลอย ชมพู : บัญชีครัวเรือน
๗. นายสัมพันธ์ ณ น่าน : เกษตรผสมผสาน
๘. นายสมนึก ยศสอน : เกษตรผสมผสาน
๙. นายถนอม ชมภู : บัญชีครัวเรือน
๑๐. นายค่ายแก้ว เมืองอินทร์ : เกษตรผสมผสาน
๑๑. นายยัง สุริยะ : บัญชีครัวเรือน
๑๒. นางจินตนา เมืองอินทร์ : บัญชีครัวเรือน
๑๓. นางอัมพร มูลชมภู : เกษตรผสมผสาน
๑๔. นายยศ ชมภู : เกษตรผสมผสาน
๑๕. นางคำ เมืองชัย : บัญชีครัวเรือน
๑๖. นายพัฒน์ ไชยวงศ์ : เตาชีวมวลต้นทุนต่ำ
๑๗. นายสาย์ญ ณ น่าน : เกษตรผสมผสาน
๑๘. นางนิตยา มูลจันทร์ : เลี้ยงหมูและเพาะพันธุ์

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นางศรีคา สิห์นาท
๒. นายปั่น นันสว่าง
๓. นายแทน ไชยงค์
๔. นางสุภาพร แสงแจ่ม
๕. นายอินแปลง ยศสอน
๖. นายโพธิ สารจักร
๗. นางอุไร สอนใจ
๘. นางโสภิษฐ์ พรหมดี
๙. นายถวิล คำตัน
๑๐. นางยงยุทธ ไชยมงคล
๑๑. นายหวน สอนใจ
๑๒. นายถวิล ไชยงค์
๑๓. นางเรณู เสถียรกาล
๑๔. นางสมบูรณ์ อักษร
๑๕. นางดวงรักษ์ มะโนแสน
๑๖. นางประกาย อุปนันท์
๑๗. นางณัฐมล ไชยงค์
๑๘. นายสนอง มหายศนันท์
๑๙. นางนิสากร ลีอุคม
๒๐. นายผ่อง กากุล
๒๑. นายสมเดช พันผัด
๒๒. นายปรีชา ช่อฟ้า
๒๓. นายประดิษฐ์ หารกา
๒๔. นายบุญชู มูลชมภู
๒๕. นางสุคตสงวน ทะปน
๒๖. นางไอลวัลย์ ไชยง
๒๗. นางแปง ลีอุคม
๒๘. ร.ต.จริต วุฒิสวัสดิ์
๒๙. นายศุภพงษ์ เอี่ยมปราณีต
๓๐. นางลำไย ดันตะนา
๓๑. นางพลอย ชมพู
๓๒. นางอำพร เมืองอินทร์
๓๓. นางมิตร กาไชย
๓๔. นางศรีทร ทิพย์เครือ
๓๕. นางเพียรภา ชมภู
๓๖. นางผอง ศิริสาร
๓๗. นายบุญเดช ไชยงค์
๓๘. นางแปง ลุนคำ
๓๙. นางวิภา ตันนา
๔๐. นางเที่ยง ไชยงค์
๔๑. นางเพียร กันทะลา
๔๒. จ.ส.อ.เสรี จิตไพศาล
๔๓. นางต้อม ไชยงค์
๔๔. นางสม ไชยงค์
๔๕. นางสาวสุพัต ขันดี
๔๖. นางจินดา เมืองอินทร์
๔๗. นางยอค ไชยงค์
๔๘. นางไพวรรณ สายตามุนษย์
๔๙. นางอรุณ มาโน
๕๐. นางเพียรคำ สอนอภัย
๕๑. นางคำป้อ มูลจันทร์
๕๒. นางยวง ลินดา
๕๓. นางบุญมาก ธนะวงศ์
๕๔. นางพลอย มหายศนันท์
๕๕. นางศรีทบทิม จันทะวัง
๕๖. นางจันดี บุตรแก้ว
๕๗. นายอินผ่อง อุปนันท์
๕๘. นายสัมพันธ์ ณ น่าน
๕๙. นางศรีพรรณ อุปนันท์
๖๐. นายสนอง อุปนันท์
๖๑. นายสุวิทย์ บุตรแก้ว
๖๒. นายชูชาติ ศรีทิพย์
๖๓. นายนวล ไชยงค์
๖๔. นางนงนุช ปันคำ
๖๕. นางสาวาล หน่อมือก
๖๖. นายทวีวัฒน์ พรหมสาร
๖๗. นายล้วน อุปนันท์
๖๘. จ.ส.อ.ชาญรงค์ ชลสินธุ
๖๙. นางสมคิด มูลใจตา
๗๐. นางนากานันต์ สงสภาค
๗๑. นางลำเจียน จันทะวัง
๗๒. นายภาณุภูมิ พรหมสาร
๗๓. นางจิรนันท์ นันทเสน
๗๔. นางพรรณิ สอนใจ
๗๕. นางเกตุผกา จันทรคำ
๗๖. นายทุน เมฆตั้ง
๗๗. นายณัฐพงษ์ ภูพาน
๗๘. นายสมเพชร อุปนันท์
๗๙. นางบัวเพชร ไชยดีชะ
๘๐. ว่าที่ร.ต.สิทธิพงศ์ อุปจักร
๘๑. นายพงศ์ศิริ พงศ์สุวัฒน์
๘๒. นางคารี หาญสงคราม
๘๓. นายธีรพันธ์ โภธิพิพิธ
๘๔. นายนวล ชัยชนะ

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๘๕. นายอรุณ ผมงาม	๑๐๖. นายค่ายแก้ว เมืองอินทร์	๑๒๗. นางแสง กันตาวงศ์
๘๖. นายบุญเรือง ผมงาม	๑๐๗. นายยศ ชมภู	๑๒๘. นางฉวีล ลออำ
๘๗. นายประยูร ณ น่าน	๑๐๘. นางอรรณณ ลินตา	๑๒๙. นายพัฒน์ ไชยวงศ์
๘๘. นายประสาศร์ ฟูมเพื่อย	๑๐๙. นายยัง สุริยะ	๑๓๐. นางสมบุญ มาโน
๘๙. นายสมนึก ยศสอน	๑๑๐. นางณอมรัตน์ กั้วมะลา	๑๓๑. นางเสาวนีย์ ไสสม
๙๐. นายบรรจง มหาวงศ์นันท์	๑๑๑. นายศรีนวัน อุ่นเรือน	๑๓๒. นางนิชพัณณ์ อุปันันท์
๙๑. นางวาสนา หารกา	๑๑๒. นางป้อน เมืองอินทร์	๑๓๓. นายมงคล มูลจันทร์
๙๒. นางสมบุญ มุลวงค์	๑๑๓. นางพรรณราย เมืองคำ	๑๓๔. นายคำรงค์ เมืองคำ
๙๓. นายพนมกร กันทา	๑๑๔. นางจันทร์ดี แก้วสวัสดิ์	๑๓๕. นายชื่น สีห์นาท
๙๔. นางบุญยวง จักรสมาน	๑๑๕. นายประยูร ชันดี	๑๓๖. นายสมทรง แก้วกุล
๙๕. นางซารี ชัยชนะ	๑๑๖. นางทองปอนด์ เวียงหก	๑๓๗. นายสนอง เขียวกุล
๙๖. นางจันทรา ป้อมรบ	๑๑๗. นางคำ เมืองชัย	๑๓๘. นางพนิดา เวียงนาค
๙๗. นางศศิธร ทองคำ	๑๑๘. นายส่วน อุคตา	๑๓๙. นายสม ช่อฟ้า
๙๘. นางกลิ่น จันดีะกุล	๑๑๙. นายน่าน โพธิ์วัง	๑๔๐. นายสมศักดิ์ พันธุ์เลิศ
๙๙. นางสาวปรารักษ์ทิพย์ อุคตา	๑๒๐. นายสนิท กองเขียว	๑๔๑. นางบุญเทียม จุมปา
๑๐๐. นางสมคิด ปัญญาวัย	๑๒๑. นางคำก้อน สุยาโน	๑๔๒. นางนิตยา ศิริโกคา
๑๐๑. นายวุฒิพงษ์ ศรีศิลป์	๑๒๒. นางขจร นันทะเสน	๑๔๓. นายสายัญ ณ น่าน
๑๐๒. นางคำดี บุตรแก้ว	๑๒๓. นางบุญส่ง มะโนแสน	๑๔๔. นางณอมศรี ศรีพันธ์
๑๐๓. นางอัมพร มูลชมภู	๑๒๔. นายชุม โพธิ์วัง	๑๔๕. นางมาลัย กรุณา
๑๐๔. นางจินตนา เมืองอินทร์	๑๒๕. นายอินแก้ว คานเรือง	๑๔๖. นายรัฐกานต์ ถุงเงิน
๑๐๕. นายถนอม ชมภู	๑๒๖. นางสาวพิน จันท์คำ	

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวเทียนตา สงสภาค
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นายยศพัทธ์ บุญเรืองวิวัฒน์
ที่ปรึกษาภาค	นายมงคล พนมมิตร

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com